

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РАЦІОНАЛЬНОЇ ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЗОН МІСТА ХАРКОВА

В умовах постіндустріального розвитку на міському рівні стоїть завдання планомірних і цілеспрямованих змін природного середовища, надання йому властивостей, які найбільше відповідають мінливим міським умовам.

Проблеми забезпечення екологічної безпеки урбанізованих територій неодноразово розглядалися вітчизняними та зарубіжними дослідниками, як з теоретичної точки зору, так і в практиці проектування.

Розглянемо принципи раціональної планувальної організації функціональних зон міста відповідно до екологічних вимог (розділені на групи для кожної із зон):

- промислових – формування великих планувальних районів промпідприємств, винесення шкідливих виробництв за межі агломерації, організація санітарно-захисних зон;
- житлових і громадських – організація зелених зв'язків-коридорів уздовж міських транспортних магістралей і пішохідних шляхів, формування «зелених клинів» міста і т.д.;
- зовнішнього транспорту та інженерних комунікацій – об'єднання різних мереж в загальних коридорах, ізоляція від забудови за допомогою озеленення.

Дані принципи можна назвати базовими для організації екологічно оптимального середовища містобудівного утворення будь-якого рівня. У разі великого міста, однак, доводиться враховувати ряд додаткових параметрів, які ускладнюють задачу. Зокрема, не останню роль грає проблема стримування і контролю росту великого міста, яке виявляє тенденцію до поглинання і урбанізації прилеглих зелених територій, що, в кінцевому підсумку, не приводить до поліпшення екологічної обстановки на території такого міста. Екстенсивне розширення і захоплення нових територій, наприклад, для м. Харкова набуває таких специфічних рис:

- освоєння приміських територій за рахунок будівництва індивідуального малоповерхового житла підвищеної комфортності;
- ущільнення транспортних потоків в центрі міста в результаті територіального розширення міста і приєднання передмість;
- активне неконтрольоване використання приміських лісів в якості місць масового відпочинку мешканців міста.

Так як освоєння центру м. Харкова в даний час, навпаки, має інтенсивний характер (підвищення щільності і поверховості забудови, будівництво висотних будівель, збільшення кількості об'єктів ділового та

громадського призначення), в результаті отримуємо досить невтішну картину деструкції історично сформованого середовища, подальшої деградації міських ландшафтів і прилеглих природних територій, різкий соціальний дисбаланс центру і околиць. Незважаючи на повсюдний (специфічний не для одного лише м. Харкова) характер перерахованих процесів, дана ситуація не може бути визнана нормальною.

Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду дозволив сформулювати основні принципи екологічної безпеки міського середовища в м. Харкові:

- функціонально-структурні принципи: впорядкування і оптимізація планувального каркасу, підвищення зв'язності і доступності елементів міської транспортної інфраструктури, модернізація систем інженерної інфраструктури території, реновація промислової забудови, розробка і впровадження загальноміських систем екологічного моніторингу;

- природоохоронні принципи: рекультивація порушених територій, формування специфічного міського природного середовища, охорона тваринного і рослинного світу приміських лісів, створення і розвиток зеленого каркасу міста, проектування і будівництво будівель та споруд з урахуванням небезпечних природних процесів і явищ;

- соціально-економічні принципи: підвищення якості забудови і благоустрою житлових і громадських територій, будівництво соціального житла та мережі установ анонімної медичної допомоги, реконструкція потенційно криміногенних територій, розрахунок еколого-економічної ефективності запропонованих заходів

Отже, повинен бути розроблений комплекс заходів, що дозволяють компенсувати збиток, що наноситься всім підсистемам, що входять до складу міської структури. Серед основних груп заходів можна виділити наступні:

- економічні – зміна структури забудови, перенесення зони соціального житла ближче до центру міста, будівництво індивідуального житла підвищеної комфортності на реконструйованих територіях та територіях, прилеглих до зеленого поясу, з урахуванням екологічних умов;

- екологічні – рекультивація територій, порушених промисловими підприємствами в безпосередній близькості від зеленого поясу;

- соціальні – формування розвинутої мережі рекреації безпосередньо на території зеленого поясу міста, зміна регламентів території (дозвіл будівництва рекреаційно-оздоровчих закладів);

- інженерно-комунікаційні – будівництво нових зв'язків між центром і околицями міста.